

ЕКОЛОГІЧНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНЦЯ

Бондаренко Олена,
ORCID ID 0000-0002-2369-774X
Сумський державний університет
ol.bondarenko@journ.sumdu.edu.ua

Сидоренко Ольга,
ORCID ID 0000-0002-5507-2867
Сумський державний університет
o.sadovnikova@journ.sumdu.edu.ua

Бондаренко Юлія,
Підготовчий коледж при університетах Вільної держави Баварія, Мюнхен
prettty82@gmail.com

У статті розкрито зміст поняття «екологічність мовлення» як одного з компонентів культури мовлення. Осмислено важливість культурного екологічного мовлення та правильного використання лексичних норм. Застосування комплексної методики дослідження, основою якої є статистичний аналіз, елементи описового й структурного методів, що зумовлено багатством залученого до дослідження матеріалу, котрий покликаний слугувати досягненню глибшого розкриття теми, сприяло з'ясуванню того, як слова та вчинки впливають на роботу мозку та фізіологічний стан людей, наскільки шкідливим для мозку є агресивне середовище та токсичні, негативно забарвлені слова.

Емпіричним матеріалом дослідження стали найбільш уживані сучасною молоддю слова та вирази з негативним значенням. З'ясовано їхнє значення та походження, доречність використання у спілкуванні.

Окреслено основні принципи уникнення руйнівної лексики в мовленні.

***Ключові слова:** екологія, екологічність, екологічне мовлення, енергетична екологія слова, негативно забарвлена лексика.*

SUSTAINABILITY AS A COMPONENT OF SPEECH CULTURE OF THE MODERN UKRAINIAN

Bondarenko Olena,
ORCID ID 0000-0002-2369-774X
Sumy State University
ol.bondarenko@journ.sumdu.edu.ua

Sydorenko Olha,
ORCID ID 0000-0002-5507-2867
Сумський державний університет
o.sadovnikova@journ.sumdu.edu.ua

Bondarenko Yulia,
Studienkolleg bei den Universitäten des Freistaates Bayern, München
prettty82@gmail.com

© Bondarenko O., Sydorenko O., Bondarenko Y., 2023

Abstract. *The article reveals the meaning of the concept of "sustainability" as one of the components of speech culture. The importance of cultural ecological speech and the correct use of lexical norms is understood. The application of a complex research methodology, the basis of which is statistical analysis, elements of descriptive and structural methods, which is due to the richness of the material involved in the research, which is designed to serve to achieve a deeper disclosure of the topic, contributed to the clarification of how words and actions affect the work of the brain and the physiological state people, how harmful an aggressive environment and toxic, negatively colored words are for the brain.*

The most used words and expressions with a negative meaning by today's youth became the empirical material of the study. Their meaning and origin, appropriateness of use in communication is clarified.

The main principles of avoiding destructive vocabulary in speech are outlined.

Key words: *ecology, ecology of speech, sustainability, energy ecology of words, negatively colored vocabulary.*

Вступ

Кожна нова епоха обумовлює свої вектори розвитку суспільства в цілому та наукової думки зокрема. ХХІ століття характеризується посиленою увагою людства до екологічних проблем. Сьогодні зміст поняття «екологія» є значно розширеним: термін «екологія», що на початку стосувався лише природи, її захисту від людської діяльності (гр., оселя, середовище й ...логія,) на сьогодні набуває іншого, значно ширшого значення. Він охоплює такі сфери, як «екологія культури», «екологія мислення», «екологія слова», «екологія мови», «еколінгвістика» тощо. І це не дивно, адже мовлення й екологія мають спільну проблему – обидва поняття потребують очищення від того бруду, що накопичувався багатьма роками. На сьогодні процес екологізації мовлення – це, швидше за все, найбільш досліджуваний сегмент культури мовлення загалом.

Мега публікації – розкрити зміст поняття «екологічність мовлення» як одного з компонентів культури мовлення. Осмислити важливість екологічного мовлення та правильного використання лексичних норм сучасними українцями.

Актуальність дослідження обумовлюється значенням екологічності як одного з компонентів культури мовлення та сприяє осмисленню важливості культурного екологічного мовлення та правильного використання лексичних норм. Недостатня з'ясованість важливих теоретичних аспектів поняття «екологічність мовлення» спричинила науково-дослідницьке вивчення питання правильності мови – «дотримання тих літературних норм, які є усталеним зразком, еталоном для носіїв цієї мови» (Антоненко-Давидович, 2009:105).

Застосування комплексної методики дослідження, основою якої є статистичний аналіз, елементи описового й структурного методів, що зумовлено багатством залученого до дослідження матеріалу, котрий покликаний слугувати досягненню глибшого розкриття теми, сприяло з'ясуванню того, як слова та вчинки впливають на роботу мозку та фізіологічний стан людей, наскільки шкідливим для мозку є агресивне середовище та токсичні, негативно забарвлені слова.

Матеріали та методи дослідження

Термін «екологія мови» уперше ввів Ейнар Хауген, американський лінгвіст, письменник професор Гарвардського університету. Слід зазначити, що вчений розглядав поняття «екологія мови» досить вузько – у взаємодії між мовою та її середовищем, де під середовищем слід розуміти суспільство, що послуговується цією мовою як одним зі своїх кодів (Haugen, 1972). Наукове теоретичне підґрунтя поняття «екологія мови» заклали такі вчені, як Х.Хаарманн (Haarmann, 1986), німецькі дослідники Петер Фінке, Вільгельм Трампе та Ганс Штронер, Майкл Холлдей (Після публікації статті М. Холлдея «New Ways of Meaning»), Алвін Філл тощо.

Поняття «екологія мови» є досить широким та не має однозначного трактування, охоплюючи найрізноманітніші сфери. У дослідженні ми послуговуємося визначенням сучасних науковців Троян А. О. та Кантаржи Н.І., які зазначають, що «екологія – це взаємозв'язок людини з навколишнім середовищем, і саме спілкування, вміння говорити і сприймати інформацію є яскравим прикладом цього взаємозв'язку, адже навколишнім середовищем можна вважати саме оточуючих нас людей, соціум, у якому ми знаходимось... «Забруднюючи» свою мову, ми «забруднюємо» наше середовище» (Троян, Кантаржи, 2019).

Екологічність мови – це не лише відсутність нецензурних виразів, слів-паразитів, правильна вимова, а й доречне вживання лексем, енергетична чистота та мова дружелюбності. Енергетична екологія слова – це позитивний заряд слів, які ми живимо.

Останнім часом психологи все частіше доводять, що слова відіграють велику роль у тому, що відбувається з людиною. Цікавою з цього погляду є наукова розвідка Лізи Фельдман Барретт «7 1/2 уроків про мозок», де доктор наук, професор психології Північно-Східного університету в Бостоні розповідає, як наші слова та вчинки впливають на роботу мозку та фізіологічний стан людей, наскільки шкідливим для мозку є агресивне середовище та токсичні, негативно забарвлені слова. Сила слів, на думку авторки, не метафора, це закладено в особливостях роботи мозкової мережі.

Мозок людини на сьогодні досліджений досить мало, але вчені сходяться на думці, що він складається з двох частин: свідомого (9%) та підсвідомого (91%). Області мозку, які вчені називають «мовною мережею» (підсвідомим), керують нашим життям, слова є імпульсами для мозку, інструкцією до дії. Чи означає це, що слова можуть завдати шкоди здоров'ю, псувати настрій? Так! Коли хтось каже те, що вам не подобається, ображає вас чи навіть загрожує вашій фізичній безпеці, ви почуваетесь жахливо. У цей момент відбувається вплив на ваш алостаз, хоча жодної фізичної шкоди мозку або тілу немає. Серце може битися частіше, кров'яний тиск може змінюватися, виділяється піт, але потім тіло відновлюється, а мозок навіть може стати стресостійкішим після цього. Еволюція подарувала нам нервову систему, яка здатна впоратися із тимчасовими метаболічними змінами та навіть отримувати від них користь. Випадковий стрес може бути подібний до вправ – короткочасні вилучення з енергетичного бюджету вашого тіла з наступними депозитами роблять нас сильнішими й кращими. Але якщо ми відчуваємо стрес знову й знову, без можливості відновитися, наслідки можуть бути набагато серйознішими. Коли ми купаємося в киплячому морі стресу й у нашій системі енергообміну накопичується дефіцит, що постійно збільшується, цей процес стає хронічним. І його наслідки виходять далеко за межі того, що людина просто відчуває себе нещасною в цей момент. Згодом усе, що сприяє хронічному стресу, може поступово руйнувати мозок і стати причиною фізичних захворювань. До стресорів ми можемо віднести також словесну агресію.

Тривалий період хронічного стресу може зашкодити людському мозку. Дослідження показують: коли ви постійно піддаєтеся словесній агресії, у вас більше шансів захворіти. Учені ще не розуміють усіх механізмів роботи цього, але вони однакові в тому, що це справді відбувається. Якщо люди ображають вас, їхні слова не вплинуть на ваш мозок ні вперше, ні вдруге, можливо навіть у двадцяте. Але якщо ви піддаєтеся словесній агресії постійно протягом кількох місяців або живете в середовищі, яке потребує напруги всіх ваших систем та розтрати ресурсів, слова справді можуть фізично травмувати ваш мозок. Не тому, що ви слабкі або зніжені, а тому, що ви людина.

Ю. Єркова, відомий сучасний практикуючий психотерапевт, стверджує, що у житті сучасної людини існує величезна кількість звичних слів та стійких висловів, які мають негативний вплив на підсвідомість, а, отже, і на здоров'я, добробут, стосунки, удачу та життя в цілому. Вплив слова на людину та її життя велике й недооцінювати чи заперечувати цю аксіому в наш час не розумно. Слова формують реальність, кожне слово, сказане людиною, є молитвою або прокляттям.

Отже, міждисциплінарні наукові дослідження останнього часу відзначаються тенденцією до міграції термінів із галузі природничих наук у гуманітарні й навпаки. Термін «екологія» був запозичений лінгвістами і долучений до термінологічного апарату лінгвістичних досліджень.

Обговорення

Щоб прослідкувати реалізацію принципів дотримання екологічності мовлення в суспільстві, було обрано соціальну групу студентів та проведено дослідження методом спостереження. Найуживанішими стали вирази, що несуть негативне забарвлення або є фразами-паразитами. Це такі вислови, як «з'їхати з глузду», «я в шоці», «дідько б тебе взяв», «чорт», «нічого собі», «який жах» або «це просто жахливо», «немає за що» та слово «тіпа», яке найчастіше вживають російськомовні студенти. Це саме ті фрази, якими зловживає досліджувана соціальна група та, як наслідок, «забруднює» своє мовлення.

Такі вирази є часто вживаними та постійно трапляються в суспільному мовленні. Більшість використовує різні вислови та навіть не замислюється, що вони означають, чи доцільно взагалі їх вимовляти. Хочемо зазначити, що подані вище вирази можуть уживатися в неправильному контексті та мати непряме значення.

У ході дослідження було з'ясовано значення та походження найчастіше вживаних студентами виразів, щоб зрозуміти, чи доречно взагалі використовувати такі фрази під час спілкування, зважаючи на їх етимологію та семантику.

«З'їхати з глузду». За фразеологічним словником української мови, у прямому сенсі цей вислів має значення «збожеволіти, стати дурним» (Фразеологічний словник, 1993: 336). Говорячи так, створюється образ, який може втілитися та накликати біду, адже сила переконання людини може суттєво впливати на стан її здоров'я, цей феномен отримав назву в науці «ефект плацебо». У переносному значенні вираз «з'їхати з глузду» трактується як здивування, емоційна реакція щодо чогось незвичайного. Вираз «з'їхати з глузду» варто використовувати, коли це доречно. Якщо говорити про екологічність, то вислів варто замінити іншим словом чи словами, щоб висловити свої емоції – «Дивовижно!», «Неперевершено!» тощо.

«Немає за що». За академічним тлумачним словником української мови, «нема (немає) за що» уживається як ввічливий вираз у відповідь на висловлену ким-небудь подяку за щось у значенні «не варто» (Академічний тлумачний словник, 1970-1980). Найчастіше вислів можна почути у відповідь на слова подяки чи похвали. Та якщо абстрагуватися від звичного образу цієї широкоживаної фрази й вдуматися в реальне значення слів, можна побачити певне знецінення. Дійсно, якщо сказати «немає за що» у відповідь на подяку за вже виконану працю, знецінюється старання. З іншого боку, деякі люди хочуть показати співрозмовнику, що не варто турбуватися та докладати зусилля, аби йому допомогти. Вислів «немає за що» є звичним та вживаним, але з погляду екологічності мовлення варто використовувати інші слова: «Навзаєм», «Завжди рада/ий допомогти».

«Дідько б тебе взяв». Ця фраза є лайливою та відноситься до негативно забарвленої лексики. За фразеологічним словником української мови, вислів «уживається для висловлення невдоволення, обурення, досади чи захоплення, здивування і т. ін. кимось або чимось, часто з гумористичним відтінком» (Фразеологічний словник, 1993: 242).

Розгляньмо спочатку козацьке походження народної лайки. Відомо, що козаки полюбляли лихословити. Серед них навіть існували «професійні матюгальники», котрі перед битвою намагалися підірвати моральний дух ворогів образливими словами. До того ж, за однією із версій, у листі до турецького султана запорізькі козаки використали слова «дідько» і «чорт» приблизно три рази. Це без урахувань інших лайливих виразів, таких як «свиняча морда», «різницька собака», «нехрещений лоб», «александрійський козолуп», «кам'янецький кат», «подолянський злодіюка» тощо.

Дуже часто вважалися образливими слова «зрадник», «безчесний» і «віроломний». Але варто зазначити, що українська лайка є більш коректною й позбавлена вульгаризмів.

Далі слід зупинитися на етимології вислову. Наразі слово «дідько» означає «чорт», «біс», «домовик», проте походить від «дід». Воно є евфемізмом, бо раніше предки боялися називати чи лягати, використовуючи пряме значення «чорт». Вони не хотіли наклепати на себе біду, бо думали, що можуть образити різних добрих чи злих духів.

Наприкінці, варто з'ясувати повне значення сталого виразу. «Дідько б тебе/його взяв» – доволі поширена лайка. Уживається для висловлення незадоволення, обурення, досади чи захоплення, здивування. Проте такі вирази є розповсюдженими лише в народному мовленні. Сюди входить розмовно-побутовий стиль, який не підкорюється жодним літературним нормам і змінюється за регіональною приналежністю та часовими проміжками. Його характеризує широка варіативність висловлювання, що дає змогу мовцеві сказати про те саме неоднаково. До речі, деякі фразеологізми притаманні окремим народам і лише вони можуть розуміти значення. Тому при розмові з іноземцем краще не перекладати чи не вживати поданий вислів. Вираз «дідько б тебе взяв» є експресивною українською лайкою, яку взагалі варто викорінювати з повсякденного мовлення. Емоції варто виражати без лайливих слів, адже така лексика дуже часто є недоречною.

«Чорт». Це слово заслуговує окремої уваги, адже може мати багато значень та неточно трактуватися. За універсальним словником-енциклопедією української мови, «чорт – злий дух, нечиста сила в укр. демонології; намагається заподіяти капость, використовуючи найменшу недбалість чи людську слабкість; насилає хвороби, зводить жінок; для вел. шкоди ч. бракує сили, він доволі комічна й безталанна фігура» (Універсальний словник-енциклопедія). За словником жаргонної лексики української мови, «чорт – 1. крим., мол. Міліціонер; працівник правоохоронних органів. 2. мол. хлопець, молодий чоловік» (Словник жаргонної лексики). За словником сучасного українського сленгу, «чорт – це 1. Ненадійна людина. 2. Незнайома людина. 3. Міліціонер» (Словник сучасного українського сленгу). Можна зробити висновок, що це слово трактується по-різному й може викликати нерозуміння у співрозмовника. Слово «чорт» варто обережно вживати, але краще замінити на звичайні вигукки, які описують емоції.

«Я в шоці!». Це дуже відома фраза, якою людина намагається описати свій здивований або, навпаки, радісний стан. Але за академічним тлумачним словником української мови, «шок – це загальний тяжкий розлад життєво важливих функцій організму, викликаний порушенням нервово-рефлекторної діяльності внаслідок фізичної чи психічної травми» (Академічний тлумачний словник, 1970–1980). Тобто таким висловом можна створити уявлення, ніби людина знаходиться в шоківому стані. Наша мова дає нам безліч способів висловити свої думки та почуття, тому не варто вдаватися до таких висловів, які несуть негативне, руйнівне значення.

«Який жах!» або «Це просто жахливо!». Так говорять тоді, коли трапляється щось погане. Але за академічним тлумачним словником української мови, «жах – це почуття, стан дуже великого переляку, страху, що охоплює кого-небудь» (Академічний тлумачний словник, 1970–1980). Головною рисою жаху є пригніченість, іноді тремтіння, загалом, відсутність активної реакції з усунення джерела страху. Тобто хоч вираз і несе негативне забарвлення, але не передає справжнього значення.

«Жахливо». Це слово використовують тоді, коли описують свої здібності або навички: «Я жахливо співаю», «Я жахливо пишу», або ж взагалі надто радикально – «Чому я така жахлива». Описуючи будь-яку діяльність жахливою, зводяться нанівець усі старання, прирівнюючи їх до таких, що навіюють страх та лякають людей. Слово «жахливо» має негативне забарвлення. У прямому сенсі його використовувати доречно, але якщо йде мова про вираження міри та ступеня («жахливо красиво»), варто вжити слова, які мають позитивне значення.

Вислови «Я в шоці!», «Який жаж!», «Це просто жахливо!» варто використовувати з мовлення, а використовувати різні вигуки. Для того, щоб виразити здивування, краще вжити позитивні, наприклад: отакої, овва, ого. Це додасть українського колориту мовленню, урізноманітнить його. Такі неоднозначні висловлювання можна замінити фразами: «Я в захваті!» або «Я дуже здивований».

«Тіпа». Слово-паразит, яке дуже часто трапляється в мовленні російськомовних студентів. Якщо подивитися на етимологію слова «тіпати», то можна зрозуміти, що воно походить від слова «тіпати». А якщо звернутися до академічного тлумачного словника української мови, то можна знайти, що «тіпати – це короткими ривками, поштовхами хитати з боку на бік або зверху вниз; трясти, стрясати» (Академічний тлумачний словник, 1970–1980). Але ми трактуємо це слово зовсім по-іншому – «на зразок». Український відповідник такого слова є. Це звичне слово «типу». Але воно є не менш паразитним! Також таке слово може бути незрозумілим для іноземців. Слово «тіпа» варто замінити на «ніби». Потрібно позбуватися таких паразитів у мовленні, і воно стане набагато чистішим та приємнішим.

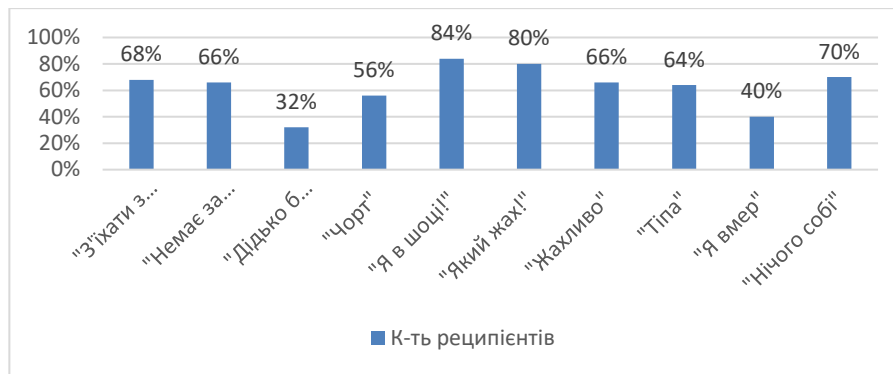
«Я ледве не вмер». Розгляньмо ситуації, у яких найчастіше використовують цей вислів, і сенс слова «вмер». Випадки, де його використовують, поділяються на дві категорії: людина дуже сильно сміялася над чимось і тепер описує свої відчуття або ж навпаки, коли дуже злякалася. В обох ситуаціях слово «вмер» не змінює конотації – перестає існувати. Але не потрібно змінювати «здивування», «страх» або «регіт» на «вмер».

Також варто замислитися, що не лише в нашій країні слово «смерть» сприймається з острахом. Не варто користуватися виразом, який лякає людей лише для того, аби посилити розповідь емоційною складовою. Вислів «я вмер» можна замінити багатьма відповідниками залежно від стану людини та емоції, яку вона хоче виразити. Наприклад, якщо стало дуже смішно, доречно користуватися лексемами, що логічно опишуть стан у той момент: «регіт», «навіть голова запаморочилася», «навіть м'язи м'ялилися». Якщо ситуація негативна, то адекватний опис може бути таким: «я аж застиг».

«Нічого собі». За академічним тлумачним словником української мови, «нічого собі» – досить добре, непогано (Академічний тлумачний словник, 1970–1980). Часто цей вислів уживається для вираження здивування. Але якщо його сприймати буквально, то значення суттєво відрізняється: нічого (не давати) собі. У суспільстві звикли вживати таку фразу як вигук, але морфологічно – це два займенники. Вираз «нічого собі» варто замінити на вигук, наприклад, «Овва!».

Щоб прослідкувати частотність уживання неекологічних висловів сучасними українцями, було проведено анкетування ста реципієнтів, яке проілюструвало, як часто вживається той чи інший вислів, фраза чи слово. Таким чином було виявлено найуживаніші сполуки слів. У діаграмі показано список висловів та кількість реципієнтів, які їх вживають у своєму мовленні. Отже, вислів «з'їхати з глузду» використовують 68%, «немає за що» – 66%, «дідько б тебе взяв» – 32%, «чорт» – 56%, «я в шоці» – 84%, «який жаж» – 80%, «жахливо» – 66%, «тіпа» – 64%, «я вмер» – 40%, «нічого собі» – 70%.

Проаналізувавши найуживаніші студентські вирази, можна сказати, що це негативно-зabarвлені фрази, значення яких варто знати та які потрібно правильно вживати. Вище описані вислови псують мовлення та його екологічність. Українська мова має відповідники таким фразам, які можна використовувати. Вони зможуть покращити мовлення та будуть зрозумілими для реципієнтів.



Отже, мова є невичерпною й надто багатогранною, тому має багато відповідників – аналогічних виразів з точним, позитивним значенням. Ми підібрали влучні та лексично правильні вирази, якими можна та варто замінити найуживаніші фрази студентів.

Особливу увагу варто звернути на те, як такі вислови та слова впливають на наше життя. Від фраз, які ми використовуємо, залежить наш успіх, емоційне та фізичне здоров'я. Люди не замислюються над конотацією слів та використовують їх узагалі в іншому контексті. Тому варто вживати етичні вислови, щоб вдосконалити своє екологічне мовлення та позитивно впливати на життя. «Етичне в мові, – зауважує лінгвістка Н. Д. Бабич, – це конкретно-історична система мовних засобів (ресурсів) відповідно до форми моральної свідомості й поведінки людини, що передбачає ефект «добра» (Бабич, 1990). Доброзичливе, добродарне слово має бути в основі етики спілкування.

Жаргонізми чи короткі фрази можуть відвернути від себе не тільки людей, але й удачу. Багато психологів стверджують, що думки дійсно матеріалізуються. Кожен може направляти себе на правильний шлях власними звичками та діями. Якщо вживати негативні слова, такі як «чорт», «дідько» тощо, формується новий словниковий запас негативної лексики.

Потрібно звертати увагу на доречність та сенс вживання деяких фраз та виразів, адже це безпосередньо впливає на екологічність мовлення. Уживши слово «бідолога», ми не навмисно принижуємо співрозмовника та ставимо в позицію жертви. Дуже часто можна почути вираз **«До смерті втомився»**. Його варто замінити на «Дуже втомився», адже попередній варіант психологічно притягує негативну енергію. Фразу **«Ось так завжди!»** не варто використовувати, бо вона акцентує увагу на постійних невдачах. Вираз **«Я так більше не можу»** блокує нові можливості у майбутньому.

Говорячи **«Мені потрібно», «Мені треба»**, означає, що людина проживає життя з потреби й під впливом обставин. Таку фразу варто замінити на «Я обираю».

Вираз **«Я взагалі нічого не чую (не бачу, не відчуваю)»** притягує хвороби. Фраза **«Я товста»** ніби додає зайві кілограми, а **«Я худну»**, ніби запрограмована на погане самопочуття, адже слово «худну» від слова «худ». Варто замінити цю фразу на «Я струнка».

Якщо говорити, що **«У мене немає грошей»**, то не варто очікувати на фінансовий достаток. Варто замінити на «До мене легко приходять гроші».

Сказавши у відповідь на подяку **«На здоров'я!»**, людина наче віддає здоров'я. Варто замінити на «навзаєм».

Якщо сказати **«Я тебе не переварюю!»**, то можна очікувати на проблеми зі шлунково-кишковим трактом.

Якщо сказати близькій людині **«Очі б мої тебе не бачили», «Ти дістав мене», «Відчепися від мене», «Зникни з мого життя»**, програмується розрив відносин.

Можна зазначити, що велика кількість фраз несуть за собою негатив та впливають на наше життя.

Такими висловами, як «У мене нічого не вийде», «Я не такий», «Життя погане», «Я ніколи так не зможу!», не варто зловживати в повсякденному житті. У них прихована величезна сила, і кожне слово має неабиякий вплив на людину. Вони беруть безпосередню участь у ключових моментах життя. Варто звертати більше уваги на те, які вирази ми вживаємо в мовленні. Це дуже важливо для досягнення успіху, адже, підбадьорюючи, слова притягують позитив, а негативно заряджені – погані емоції і вчинки. Прислухатися потрібно не тільки до слів, які вимовляються в діалозі з іншими людьми. Потрібно також стежити й за тим, яке мовлення переважає при внутрішньому діалозі.

Якщо звернутися до прикладів, то варто згадати вислів «Усі хвороби від нервів». У дійсності це правда, адже наше фізичне здоров'я – дзеркальне відображення ментального здоров'я. Негативні емоції руйнують організм, викликаючи в ньому невиліковні хвороби. Відповідно до історичних даних, лікарі війська Олександра Македонського були вражені фактом: воїни переможеної армії помирали від тих поранень, з якими солдати-тріумфатори впоралися дуже швидко. Набагато пізніше лікар Наполеона Бонапарта сформулював цю думку так: «Рани переможців загоюються швидше». Отже, успіх будь-якого лікування залежить від спраги до життя. Правильні думки й сила духу – головна умова.

Тож варто використовувати позитивні слова, адже вони вливають як і на екологічність мовлення, так і на життєві обставини. Не варто користуватися лайкою, негативно забарвленою лексикою, вульгаризмами. У багатьох випадках вони є недоречними та псують уявлення про співрозмовника. Тому варто спочатку подумати, а потім вживати певні вислови та фрази.

Якщо використовувати правильну екологічну лексику, покращувати мовлення, викорінювати негативні вислови, можна бути вдалим співрозмовником та просто культурною особистістю, адже саме екологічність є важливою складовою в культурі мовлення.

Висновки та перспективи

Мовна ситуація в сучасному суспільстві визначає загальний стан національної мови й культури людей. Екологічність є важливою складовою культури мовлення. На сьогодні в мовленні українців можна помітити багато виразів, які порушують правила екологічності. Це такі вислови, як «нічого собі», «який жах» тощо. Але не кожен розуміє, що вони означають буквально, вживаючи їх бездумно у своєму повсякденному мовленні. У ході дослідження нами було з'ясовано зміст понять «екологічність мовлення», еколінгвістичний та психолінгвістичний аспекти екологічності мовлення, найуживаніші неекологічні вислови сучасних українців.

Також було запропоновано відповідники, якими варто замінити неекологічні фрази, які псують мовлення. З'ясовано, як неекологічні вислови впливають на життя людей.

Наші життєві ситуації й навколишнє оточення – це не що інше, як матеріалізація наших думок. Будь-яка думка, що народжується в нашій свідомості, зрештою, реалізується. Через це й наші слова мають величезну силу, хоча багато хто не розуміє їхньої важливості. Отже, якщо використовуєш слова негативно, вони приносять клопіт, невдачу та безлад. Коли застосовуєш цей потужний засіб конструктивно, відчуваєш опіку, свободу та душевний спокій. Уживання деструктивних слів спричиняє поразку, душевний розлад і недолю. Гармонійні та конструктивні слова – запорука успіху, гармонії й достатку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Академічний тлумачний словник української мови (1970) [Електронний ресурс].

URL: <http://sum.in.ua/> (Дата звернення 26.12.2021).

Антоненко-Давидович, Б. Д. (2009). Як ми говоримо. К. Арій.

Бабич, Н. Д. (1990). Основи культури мовлення. Львів. Світ.

- Жуковська, В. В. and Деркач, Н. О. (2011) Еколінгвістика: становлення та основні напрями досліджень. Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Філологічні науки. Ч.1. (2). pp. 66-70.
- Караванський, С. (2009). Секрети української мови. Львів. БаК, 2009.
- Пономарів, О. (1999). Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посіб. К. Либідь.
- Селіванова, О. О. (2009). Прецедентна мотивація номінативних одиниць (на матеріалі української мови). Лінгвістична палітра. Філологічні студії. За заг. ред. Л. А. Лисиченко. Харків. С. 129–139.
- Селіванова, О. О. (2006). Сучасна лінгвістика: термінол. енциклопедія. Полтава. Довкілля.
- Словник жаргонної лексики української мови [Електронний ресурс]. URL: <https://slovyk.me/dict/slang/%D1%87%D0%BE%D1%80%D1%82> (Дата звернення 23.12.2021).
- Словник сучасного українського сленгу [Електронний ресурс]. URL: https://slovyk.me/dict/slang_modern/%D1%87%D0%BE%D1%80%D1%82 (Дата звернення 25.12.2021).
- Троян, А. О. and Кантаржи, Н. І. (2019). Проблеми екології української мови. International periodic scientific journal «SWorld Journal», 1 (т.1). pp. 236-241.
- Універсальний словник-енциклопедія української мови [Електронний ресурс]. URL: <https://slovyk.me/dict/use/%D1%87%D0%BE%D1%80%D1%82> (Дата звернення 26.12.2021).
- Фразеологічний словник української мови [Електронний ресурс] // Наукова думка. 1993. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0002213 (Дата звернення 23.12.2021).
- Fill, Alwin. Language and Ecology: Ecolinguistic Perspectives for 2000 and beyond. Applied Linguistics for the 21st Century. Tokyo, 2000
- Fill, Alwin. The ecolinguistics reader: language, ecology, and environment. Mühlhäusler Peter. New York, 2001
- Haarmann, H. (1986). Language in ethnicity: a view of basic ecological relations. Berlin.
- Haugen, E. I. (1972). The Ecology of Language: essays by Einar Haugen. Selected and Introduced by Anwar S. Dill. Stanford, California: Stanford University Press. P. 325–339.
- Steffensen S.V., Fill A. Ecolinguistics: the State of the Art and Future Horizons. Language. Science. Part A. 2014

REFERENCES

- Academic explanatory dictionary of the Ukrainian language [Electronic resource]. URL: <http://sum.in.ua/> (Request date 12/26/2021).
- Antonenko-Davydovych, B. D. (2009). As we say. K. Ariy.
- Babich, N. D. (1990). Fundamentals of speech culture. Lviv. World.
- Zhukovska, V. V. and Derkach, N. O. (2011) Ecolinguistics: development and main directions of research. Scientific Bulletin of the Volyn National University named after Lesya Ukrainka. Philological sciences. Part 1. (2). pp. 66-70.
- Karavanskyi, S. (2009). Secrets of the Ukrainian language. Lviv. BaK, 2009.
- Ponomariv, O. (1999). Word culture: Linguistic advice: Education. manual K. Lybid.
- Selivanova, O. O. (2009). Precedential motivation of nominative units (based on the material of the Ukrainian language). Linguistic palette. Philological studies. In general ed. L. A. Lysychenko. Kharkiv. P. 129–139.
- Selivanova, O. O. (2006). Modern linguistics: terminol. encyclopedia. Poltava Environment

- Dictionary of slang vocabulary of the Ukrainian language [Electronic resource]. URL: <https://slovnyk.me/dict/slang/%D1%87%D0%BE%D1%80%D1%82> (Date of access 12/23/2021).
- Dictionary of modern Ukrainian slang [Electronic resource]. URL: https://slovnyk.me/dict/slang_modern/%D1%87%D0%BE%D1%80%D1%82 (Access date 12/25/2021).
- Troyan, A. O. and Kantarzi, N. I. (2019). Problems of the ecology of the Ukrainian language. International periodic scientific journal "SWorld Journal", 1 (vol. 1). pp. 236-241.
- Universal dictionary-encyclopedia of the Ukrainian language [Electronic resource]. URL: <https://slovnyk.me/dict/use/%D1%87%D0%BE%D1%80%D1%82> (Date of access 12/26/2021).
- Phraseological dictionary of the Ukrainian language [Electronic resource] // Naukova dumka. 1993. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0002213 (Request date 12/23/2021).
- Fill, Alwin. Language and Ecology: Ecolinguistic Perspectives for 2000 and beyond. Applied Linguistics for the 21st Century. Tokyo, 2000
- Fill, Alwin. The ecolinguistics reader: language, ecology, and environment. Mülhäuöler Peter. New York, 2001
- Haarmann H. Language in ethnicity: a view of basic ecological relations. Berlin, 1986. 286 p.
- Haugen E. I. The Ecology of Language: essays by Einar Haugen. Selected and Introduced by Anwar S. Dill. Stanford, California: Stanford University Press, 1972. P. 325– 339. c. 325.
- Steffensen S.V., Fill A. Ecolinguistics: the State of the Art and Future Horizons. Language. Science. Part A. 2014

Received 22 June, 2023

Accepted 02 July, 2023